

"Metaverse, alternatif bir din oluşturmaz"

Türkiye'de bu yeni evreni doğru anladık mı? Ticari beklentiler nasıl sonuçlanacak? Dahası Metaverse din alanında hangi sonuçları doğurabilir? Prof. Dr. Çetin Kaya Koç cevapladı.

26 Ocak 2022

<https://www.islamvemedya.com/metaverse-alternatif-bir-din-olusturamaz/918/>

Metaverse, yeni bir iletişim biçimine olanak sağlarken ülkemizde daha ziyade sanal arsa ticaretiyle gündeme geldi. Ancak tıpkı iletişim teknolojilerinin değişiminde görüldüğü gibi, internetin yeni evresi olarak tanımlanan Metaverse'ün kültürel, özellikle de dinî alana etkilerini tartışmak gerekiyor.

Türkiye'de bu yeni evreni doğru anladık mı? Ticari beklentiler nasıl sonuçlanacak? Dahası Metaverse din alanında hangi sonuçları doğurabilir? Prof. Dr. Çetin Kaya Koç cevapladı.

İslamvemedya.com: Metaverse "çılgınlığı" Türkiye'de sanal arsa alım-satımıyla kendini duyurdu. Bu evrende en fazla arsa satın alan ülke konumundayız. Dilerseniz şu soruyla başlayalım. Metaverse'ü doğru anladık mı?

"Metaverse, sanal kumar deliliği"

Çetin Kaya Koç*: "Metaverse'ü nasıl anladığımız önemli değil. Onu nasıl kullandığımız önemli. Önemli olan, bunun bir sanal kumar metodu olduğunu bilmemizdir. Erken giren kazanacağını umut ediyor. Bir saadet zinciri ya da Ponzi mekanizması. Sonradan Metaverse'e girenlerin parasıyla önceden girenler para sahibi olacak. Operatörler daha fazla para sahibi olacak. Sanal kumar deliliği yani. Çok dikkate alınacak bir şey değil. Açık olarak söylemek istiyorum: Dünyada çalışarak kazandığı parasını oraya koyanların, belli bir şey umut ederlerin çok küçük bir kısmı, yani sadece % 0.01'i para kazanacak: operatörler ve kumarı oynatanlar. Geriye kalan % 99.9'u kaybedecekler. Dolayısıyla nasıl anladığın önemli değil, nasıl uyguladığın önemli; ancak olacak olanlar bunlar."

"Metaverse'e kolaylıkla yatırım yapılmasına izin verilmesi çok yanlış"

İslamvemedya.com: Bu algılama biçimimiz, Metaverse ile ilgili ülkemizdeki ve İslam dünyasındaki politikaları nasıl etkileyebilir?

Çetin Kaya Koç: Ben bir defa buna engel olması gerektiğine inanıyorum. Yani mesela Amerika'da hisse senedi alabilmek için belirli kalifikasyonlara sahip olmak gerekir. Özel bir şirketin

hisselerini satın almak için, dünyada bir kamusal şirketin, kamuda bilinen, borsada değeri bilinen bir şirketin hissesini satın almak için kurallar farklıdır. Bu, en azından görünüşte bir yatırım olayıdır. Herkes yatırım için kalifiye değildir. Mesela, diyelim ki ev almak için Mortgage kredisine başvuruyorsunuz. Önce bir miktar peşin ödemeniz gerekiyor. Ondan sonra da aylık ödemeleriniz var. Amerika’da Mortgage süreleri 15-20 veya 30 yıl oluyor. Bu süre boyunca onu ödeyeceksiniz. Kalifiye olmanız gerekiyor. Adam sizin bütün gelirinize bakıyor, siz deklare ediyorsunuz, onlar araştırıyorlar ayrıca, teyit ediyorlar. Ve bakıyorlar “Acaba bu şahsın, bu mortgage’ı ödeme imkânı var mı?” Bir % 30 kuralı var. Sizin brüt gelirinizin % 30’undan daha fazlasını verecek şekilde borçlanmanıza izin vermiyor sistem. Yani 1 milyon dolarlık bir ev almak için, 200 bin dolar peşin verseniz, geriye kalan 800 bin dolar borç için aylık 4 bin dolar ödememiz gerekiyor. Bu şu demektir: Senin brüt gelirin 12 bin doların üstünde olmalı. Yani sağlamanız gereken bir aritmetik var.

Şimdi bu kadar kural varken kalkıp da insanların Metaverse’e kolaylıkla yatırım yapmasına izin verilmesi, hiçbir kalifikasyona bakılmaması çok yanlıştır. Türkiye’de yatırım konusunda, böyle ciddi eksikliklerimiz var, kuralları bilme ve uygulama konusunda. Bir defa öncelikle bu problemi çözmemiz lazım.

“Zero Sum Game”

Bunun İslamî açıdan bakıldığında, zaten yanlıştır, bu bir kumardır. İslam, piyango bileti bile almanın yanlış olduğunu söylüyor. Milli Piyango bile alma diyor. Milli Piyango daha adil. Yani 80 milyonda bir kazanma ihtimalin var. Bunu kıyaslamak için söylüyorum. Meşruluk için değil. Bu Metaverse’te operatörler dışında hiç kimsenin kazanma ihtimali yok. Sıfır. Söz konusu olmaz yani. 3’e aldım, 5’e sattım, 2 kazandım gibi hikayeler duyacaksınız. Ama daha fazlasını duymuyorsunuz. Verilenler kadar alınanlar var. Onlar birbirine eşit. Biz bu tür şeylere “Zero Sum Game” diyoruz. Bunların hemen hemen hepsinin özelliği bu.

Metaverse’te alternatif bir din yaratılması mümkün değil

İslamvamedya.com: Peki, sizin de bildiğiniz gibi internet Amerika’da öncelikle bilimsel amaçlarla ortaya çıktı, akabinde askeri amaçlar için kullanıldı. Ve nihayetinde kültürel bir sürece dönüştü.

Çetin Kaya Koç: Önce bilimsel, sonra askeri, sonra ticari, sonra da kültürel oldu.İslamvamedya.com: Bu kültürel süreçte, internetin din alanına temas eden noktaları bulunuyor. Şimdi

Meta'nın Horizon adlı projesinin tanıtımında, bu tür içerikler görüyoruz. Bir biçimde, manevi hayatı da burada bulacaksınız deniyor. Bunun için neler söylemek istersiniz?

Çetin Kaya Koç: Siz öyle mi düşünüyorsunuz? Ben öyle düşünmüyorum. Bence onların reklamları çok düşünülerek yapılmış şeyler değildi bence. Siz bunu bir “alternatif din” yaratılması olarak görüyorsanız, ben öyle göremiyorum. Ama her kültürel aktivitenin arkasında bir görünen bir de görünmeyen amaçlar, kavramlar, planlar var. Böyle şeyler de söz konusu olabilir. O kadar bakmadım ben. Ben aslında özellikle kripto paraya daha dikkatli bakıyorum. Orada öyle bir plan yok. Kripto paranın kuruluş amacıyla, şu andaki kullanılış amacı arasında hiçbir ilişki yok. Dolayısıyla “zamanında bunun için kurdular” demek çok gereksiz bir çıkarım olur.

Metaverse = Çiftlik Bank

Metaverse'ün çiftlik banktan bir farkı yok. Çiftlik Bank eşittir Metaverse; Metaverse eşittir Çiftlik Bank. Birtakım insanları, ellerindeki üç beş bin liradan etmek için kurulan bir sistem aslında.

İslamvemedya.com: Hocam, geçmişte kaleme aldığınız “Sayısal Nesil” başlıklı bir yazılarınız var. Çeşitli endişeleri dile getiriyorsunuz. Acaba bahsettiğiniz sayısal neslin Metaverse'e ilişkin algısı, kültürel hayatlarını, dini hayatlarını ne yöne sevk edebilir?

Çetin Kaya Koç: Evet, endişeli yorumlar var. O yazılarda bu endişeleri dile getirmiştım. Ne yazık ki toplumun içerisinde böyle bir akış var. Ama ben tarihin lineer olduğuna inanmıyorum. Yani “şu anda olanlardan daha fazlası yarın; ondan daha fazlası daha sonra” diye lineer bir şekilde artmıyor. Çok ani, keskin dönüşler de söz konusu olabiliyor. O nedenle “ileride neler olabilir” diye konuşmak istemiyorum. Çünkü ileride olacakları, gelecekteki birtakım dinamikler belirleyecek. O dinamikleri önceden görmek çok zor.

İslamvemedya.com: Hocam, zaman ayırdığınız ve görüşlerinizi paylaştığınız için teşekkür ederiz, eklemek istediğiniz başka bir husus var mı?

Çetin Kaya Koç: Ben insanlara şunu diyorum: Senin reel ekonomi içerisinde fiziksel bir çalışmanın sonucu elde ettiğin parayı, dünyada yüksek enflasyonun yaşandığı bu birkaç yılda korumak için elinden geleni yapmak varken, o parayı birilerine ‘bana bunun beş katını geri verecekler’ diye söylenen bir yalana inanıp göndermen çok büyük bir yanlış. Azıcık kendine, parana ve ahlakına sahip ol. Yapma bunu. İnsanlara bunu diyorum hep.

Prof. Dr., İğdır Üniversitesi, Nanjing (NUAA) Üniversitesi ve Kaliforniya Üniversitesi Öğretim Üyesi